

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 1 augusti 2022*

”Begäran om förhandsavgörande – Konkurrens – Konkurrensbegränsande samverkan – Artikel 101 FEUF – Skadeståndstalan för överträdelse av unionens konkurrensrättsliga bestämmelser – Beslut av kommissionen i vilket en överträdelse konstateras – Förlikningsförfarande – Produkter som berörs av överträdelsen – Speciallastbilar – Lastbilar för insamling av hushållsavfall”

I mål C-588/20,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landgericht Hannover (Regiondomstolen i Hannover, Tyskland) genom beslut av den 19 oktober 2020, som inkom till domstolen den 10 november 2020, i målet

Landkreis Northeim

mot

Daimler AG,

ytterligare deltagare i rättegången:

Iveco Magirus AG,

Traton SE, som trätt i stället för MAN SE, MAN Truck & Bus och MAN Truck & Bus Deutschland GmbH,

Schönmackers Umweltdienste GmbH & Co.KG,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Arabadjiev (referent) samt domarna P.G. Xuereb och A. Kumin,

generaladvokat: L. Medina,

justitiesekreterare: enhetschefen D. Dittert,

* Rättegångsspråk: tyska.

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 17 november 2021,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Landkreis Northeim, genom L. Maritzen och B. Rohlfing, Rechtsanwälte,
- Daimler AG, genom U. Denzel, L. Schultze-Moderow och C. von Köckritz, Rechtsanwälte,
- Iveco Magirus AG, genom A. Boos, M. Buntscheck, T. Mühlbach och H. Stichweh, Rechtsanwälte,
- Traton SE, som trätt i stället för MAN SE, MAN Truck & Bus och MAN Truck & Bus Deutschland GmbH, genom C. Jopen, S. Milde och D.J. Zimmer, Rechtsanwälte,
- Schönackers Umweltdienste GmbH & Co. KG, genom A. Glöckner, Rechtsanwalt,
- Österrikes regering, genom A. Posch, E. Samoilova och J. Schmoll, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom S. Baches Opi, M. Farley och L. Wildpanner, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 24 februari 2022 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av Europeiska kommissionens beslut av den 19 juli 2016, vilket anmälts med referensnummer C(2016) 4673 final, om ett förfarande enligt artikel 101 [FEUF] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende AT.39824 – Lastbilar) (EUT C 108, 2017, s. 6) (nedan kallat det berörda beslutet).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Landkreis Northeim (förvaltningsområdet Northeim, Tyskland) och Daimler AG angående en skada som förvaltningsområdet Northeim anses sig ha lidit till följd av den överträdelse av artikel 101 FEUF och artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av den 2 maj 1992 (EGT L 1, 1994, s. 3) (nedan kallat EES-avtalet) som konstateras i det berörda beslutet.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Förordning (EG) nr 1/2003

- 3 I artikel 2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna [101 FEUF] och [102 FEUF] (EGT L 1, 2003, s. 1), med rubriken ”Bevisbörda”, föreskrivs följande:

”Vid alla nationella förfaranden eller [unions]förfaranden för tillämpning av artiklarna [101 FEUF] och [102 FEUF] i fördraget skall bevisbördan åvila den part eller myndighet som gör gällande att artikel [101.1] eller artikel [102 FEUF] har överträtts. Det företag eller den företagssammanslutning som åberopar att bestämmelserna i artikel [101.3 FEUF] i fördraget är uppfyllda skall ha bevisbördan för att villkoren i den punkten är uppfyllda.”

- 4 Artikel 7 i denna förordning, med rubriken ”Konstaterande och upphörande av överträdelser”, har följande lydelse:

”1. Om kommissionen till följd av ett klagomål eller på eget initiativ konstaterar att bestämmelserna i artikel [101 FEUF] eller artikel [102 FEUF] har överträtts, får den genom beslut ålägga de berörda företagen eller företagssammanslutningarna att upphöra med överträdelsen. För detta ändamål får kommissionen ålägga dem alla åtgärder som hänför sig till företagets agerande (beteendemässiga åtgärder) eller strukturella åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och nödvändig för att få denna att upphöra. Strukturella åtgärder får endast åläggas om det antingen inte finns någon lika effektiv beteendemässig åtgärd eller om en lika effektiv beteendemässig åtgärd skulle vara mer betungande för det berörda företaget än den strukturella åtgärden. Om kommissionen har ett berättigat intresse av det får den även konstatera att en överträdelse tidigare har ägt rum.

2. Fysiska och juridiska personer som kan åberopa ett berättigat intresse i saken samt medlemsstaterna skall ha rätt att ge in klagomål enligt punkt 1.”

- 5 I artikel 11 i nämnda förordning, med rubriken ”Samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter”, föreskrivs följande i punkt 6:

”Om kommissionen inleder ett förfarande i syfte att fatta ett beslut enligt kapitel III, fråntas medlemsstaternas konkurrensmyndigheter sin behörighet att tillämpa artiklarna [101 FEUF] och [102 FEUF]. Om konkurrensmyndigheten i en medlemsstat redan handlägger ett ärende, skall kommissionen inleda ett förfarande endast efter att ha samrått med den nationella konkurrensmyndigheten.”

- 6 Artikel 16 i samma förordning har rubriken ”Enhetlig tillämpning av [unionens] konkurrensrätt”. I punkt 1 i den artikeln föreskrivs följande:

”När nationella domstolar fäller avgöranden om sådana avtal, beslut eller förfaranden enligt artikel [101 FEUF] eller artikel [102 FEUF] som redan är föremål för ett beslut av kommissionen får de inte fatta beslut som strider mot det beslut som kommissionen har fattat. De måste också undvika att fatta beslut som skulle strida mot ett beslut som övervägs av kommissionen i förfaranden som den har inlett. I detta syfte får den nationella domstolen bedöma om det är nödvändigt att vilandeförklara

saken. Denna skyldighet påverkar inte tillämpningen av de rättigheter och skyldigheter som avses i artikel [267 FEUF].”

- 7 I artikel 18 i förordning nr 1/2003, med rubriken ”Begäran om upplysningar”, föreskrivs följande i punkt 1:

”För fullgörandet av de uppgifter som kommissionen tilldelas genom denna förordning får den genom en enkel begäran eller genom beslut begära alla nödvändiga upplysningar från företag och företagssammanslutningar.”

- 8 Artikel 23 i denna förordning har rubriken ”Böter”. I punkterna 2 och 3 i den artikeln föreskrivs följande:

”2. Kommissionen får genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) överträder artikel [101 FEUF] eller artikel [102 FEUF], eller

b) åsidosätter ett beslut om interimistiska åtgärder enligt artikel 8, eller

c) inte iakttar ett åtagande som gjorts bindande genom beslut enligt artikel 9.

För varje företag och företagssammanslutning som deltagit i överträdelsen får böterna inte överstiga 10 % av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

Om en sammanslutnings överträdelse har samband med dess medlemmars verksamhet, får böterna inte överstiga 10 % av summan av den sammanlagda omsättningen hos varje medlem med verksamhet på den marknad som påverkas av sammanslutningens överträdelse.

3. När bötesbeloppet fastställs, skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.”

2006 års riktlinjer

- 9 I punkt 6 i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003 (EUT C 210, 2006, s. 2) (nedan kallade 2006 års riktlinjer) anges följande:

”... Kombinationen av försäljningsvärdet och varaktigheten är ett lämpligt beräkningstal för att värdera överträdelsens ekonomiska betydelse och omfattningen av varje företags delaktighet i överträdelsen. Dessa mått ger en god indikation om ett rimligt bötesbelopp, men de skall inte ses som en automatisk och aritmetisk grund för beräkningen av böterna.”

- 10 Punkt 13 i dessa riktlinjer har följande lydelse:

”Kommissionen fastställer grundbeloppet genom att utgå från försäljningsvärdet från de produkter eller tjänster som har ett direkt eller indirekt ... samband med överträdelsen och som företaget sålt i det berörda geografiska området inom [Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES)]. Kommissionen utgår i regel ifrån företagets försäljning under det sista kompletta räkenskapsåret då det deltar i överträdelsen (nedan kallat ”försäljningsvärdet”).”

- 11 I punkt 37 i nämnda riktlinjer föreskrivs följande:

”I riktlinjerna för beräkning av böter beskrivs en allmän metod för att fastställa böter, men kommissionen har rätt att avvika från denna metod eller från de gränser som fastställs i punkt 21 om omständigheterna i ett enskilt ärende kräver det eller om det krävs för att uppnå en tillräcklig avskräckande effekt.”

Tillkännagivandet om förlikning

- 12 I punkt 2 i kommissionens tillkännagivande om förlikningsförfaranden i samband med beslut enligt artikel 7 och artikel 23 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 i kartellärenden (EUT C 167, 2008, s. 1) föreskrivs följande:

”Om parterna i ett förfarande är beredda att medge att de har deltagit i en kartell som strider mot artikel [101 FEUF] och att medge ansvar för detta kan de också, på det sätt och med de garantier som anges i detta tillkännagivande, bidra till att påskynda det förfarande som leder fram till ett beslut enligt artikel 7 och artikel 23 i [förordning nr 1/2003]. I sin egenskap av utredande myndighet och fördragets väktare med befogenhet att fatta beslut som omfattas av [unions]domstolarnas domstolskontroll, förhandlar kommissionen inte om förekomsten av en överträdelse av [unions]rätten och om lämpliga påföljder, men den kan belöna sådant samarbete som beskrivs i detta tillkännagivande.”

Den tyska lagstiftningen

- 13 I 33 § stycke 4 i Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkung (lag om förbud mot konkurrensbegränsningar), av den 26 juni 2013 (BGBl. 2013 I, s. 1750), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet, föreskrivs följande:

”Om skadestånd begärs på grund av en överträdelse av en bestämmelse i denna lag eller av artikel [101 FEUF] eller artikel [102 FEUF], är domstolen bunden av konstaterandet av överträdelsen såsom den har fastställts i ett lagakraftvunnet beslut av kartellmyndigheten [(Kartellbehörde)], [Europeiska kommissionen] eller konkurrensmyndigheten [(Wettbewerbsbehörde)], eller av den domstol som agerar som sådan i en annan medlemsstat i [unionen]. Detsamma gäller för motsvarande konstateranden i lagakraftvunna domstolsavgöranden som har meddelats till följd av att ett beslut enligt första meningen har överklagats. ...”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 14 Under åren 2006 och 2007 förvärvade förvaltningsområdet Northeim genom anbudsförfarande två lastbilar för insamling av hushållsavfall från Daimler.
- 15 Den 19 juli 2016 antog Europeiska kommissionen det berörda beslutet inom ramen för ett förlikningsförfarande.
- 16 I nämnda beslut konstaterade kommissionen att flera internationella lastbilstillverkare, däribland Daimler, MAN SE och Iveco Magirus AG, hade deltagit i en kartell avseende dels prissättning och bruttoprishöjningar på lastbilar som väger mellan 6 och 16 ton (medeltunga lastbilar) eller som väger mer än 16 ton (tung lastbilar) inom EES, dels tidsplanen för och övervältringen av

kostnaderna för införandet av de utsläppstekniker som krävs enligt Euro 3–Euro 6-normerna. Kommissionen bedömde att överträdelsen hade pågått från den 17 januari 1997 till den 18 januari 2011.

- 17 Till följd av antagandet av nämnda beslut väckte förvaltningsområdet Northeim skadeståndstalan mot Daimler vid den hänskjutande domstolen, Landgericht Hannover (Regiondomstolen i Hannover, Tyskland), och yrkade ersättning för den skada som förvaltningsområdet ansåg sig ha lidit till följd av Daimlers konkurrensbegränsande beteende.
- 18 Förvaltningsområdet Northeim anser att de lastbilar för insamling av hushållsavfall som förvaltningsområdet förvärvat från Daimler ingår bland de produkter som berörs av den överträdelse som konstaterades i det berörda beslutet. Förvaltningsområdet har i detta avseende hänvisat till ordalydelsen i beslutet, i vilket det inte uttryckligen anges att speciallastbilar inte ingår bland nämnda produkter.
- 19 Daimler har vid den hänskjutande domstolen gjort gällande att lastbilar för insamling av hushållsavfall, vilka är speciallastbilar, inte omfattas av det berörda beslutet. Daimler preciserade i detta avseende att kommissionen den 30 juni 2015, inom ramen för det förfarande som ledde fram till att detta beslut antogs, riktade en begäran om upplysningar till Daimler, i vilken det angavs att begreppet ”lastbilar”, med avseende på de frågor som ställts, inte omfattade begagnade lastbilar, speciallastbilar (till exempel lastbilar för militärt bruk och brandfordon), återförsålda överreden (*add-ons*), efterförsäljning, och andra tjänster och garantier.
- 20 I detta sammanhang och med beaktande av kraven i artikel 16.1 i förordning nr 1/2003, enligt vilka nationella domstolar, när de fäller avgöranden om sådana avtal, beslut eller förfaranden enligt artikel 101 FEUF eller artikel 102 FEUF som redan är föremål för ett beslut av kommissionen, inte får fatta beslut som strider mot detta beslut, hyser den hänskjutande domstolen tvivel om vilka produkter som berörs av den kartell som avses i det berörda beslutet. Med hänsyn till att nationell rättspraxis om räckvidden av begreppet ”lastbilar”, såsom det används i detta beslut, inte är enhetlig, önskar den hänskjutande domstolen särskilt få klarhet i huruvida lastbilar för insamling av hushållsavfall ingår eller inte ingår bland de produkter som berörs av kartellen.
- 21 Den hänskjutande domstolen har i detta avseende till att börja med erinrat om att kommissionen i skäl 5 i det berörda beslutet för det första konstaterade att ”[d]e produkter som berörs av överträdelsen är lastbilar som väger mellan 6 och 16 ton (medeltunga lastbilar) och lastbilar som väger mer än 16 ton (tunga lastbilar), både konventionella lastbilar och tunga dragbilar”, för det andra konstaterade att lastbilar för militärt bruk inte ingår bland de produkter som berörs av den kartell som är i fråga i det nationella målet och för det tredje konstaterade att ”efterförsäljning, andra tjänster och garantier för lastbilar, försäljning av begagnade lastbilar eller andra varor eller tjänster” inte berörs av det ärende som lett fram till det berörda beslutet.
- 22 Under dessa omständigheter anser den hänskjutande domstolen att den formulering som kommissionen har använt för att beskriva de produkter som omfattas av den kartell som är i fråga i det nationella målet skulle kunna förstås så, att kartellen i princip endast omfattar ”normala” lastbilar, med undantag för lastbilar som är avsedda för militärt bruk, och att speciallastbilar, inklusive lastbilar för insamling av hushållsavfall, eftersom de inte uttryckligen nämns, inte omfattas av begreppet ”lastbilar” som kommissionen använder i det berörda beslutet, utan av begreppet ”andra varor”.

- 23 Enligt den hänskjutande domstolen skulle samma formulering emellertid även kunna förstås så, att begreppet "lastbilar" avser alla typer av lastbilar, inklusive alla typer av speciallastbilar, med undantag av lastbilar för militärt bruk.
- 24 Den hänskjutande domstolen undrar vidare vilken inverkan kommissionens begäran om upplysningar av den 30 juni 2015, som nämnts ovan i punkt 19, har på fastställandet av de produkter som berörs av den kartell som är i fråga i det nationella målet. Den hänskjutande domstolen vill särskilt få klarhet i huruvida den omständigheten att kommissionen i sin begäran har angett att begreppet lastbilar, med avseende på de frågor som ställts, varken omfattar begagnade lastbilar eller speciallastbilar, "särskilt inte lastbilar för militärt bruk och brandfordon", innebär att de sistnämnda lastbilarna endast ska anses utgöra exempel utan att det inte rör sig om en uttömmande uppräknings.
- 25 Slutligen har den hänskjutande domstolen erinrat om att det berörda beslutet antogs inom ramen för ett förlikningsförfarande som kommissionen hade inlett på begäran av parterna i det förfarande som hade inletts med stöd av artikel 11.6 i förordning nr 1/2003. I detta sammanhang vill den hänskjutande domstolen få klarhet i vilken inverkan det har att omfattningen av det konkurrensbegränsande beteendet har fastställts inom ramen för ett förlikningsförfarande.
- 26 Under dessa omständigheter beslutade Landgericht Hannover (Regiondomstolen i Hannover) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

"Ska [det berörda] beslutet tolkas så, att även specialfordon, däribland lastbilar för insamling av hushållsavfall, omfattas av slutsatserna i detta beslut?"

Prövning av tolkningsfrågan

Huruvida tolkningsfrågan kan tas upp till prövning

- 27 För det första har förvaltningsområdet Northeim, med utgångspunkt i antagandet att domen av den 9 mars 1994, TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, EU:C:1994:90), är analogt tillämplig i det nationella målet, gjort gällande att begäran om förhandsavgörande inte kan tas upp till sakprövning, eftersom Daimler inte har väckt talan om ogiltigförklaring av det berörda beslutet vid tribunalen vilket innebär att bolaget inte längre kan bestrida beslutets lagenlighet.
- 28 Det är i detta avseende tillräckligt att påpeka att det inte framgår av beslutet om hänskjutande att Daimler, i egenskap av svarande i det nationella mål i vilket förvaltningsområdet Northeim väckt skadeståndstalan efter antagandet av det berörda beslutet, bestrider giltigheten av detta beslut vid den hänskjutande domstolen. Däremot framgår det tydligt av handlingarna i målet att den hänskjutande domstolen har att tolka nämnda beslut och inte att uttala sig om dess giltighet.
- 29 För det andra har Schönackers Umweltdienste, som är intervenient i det nationella målet, som intervenerat till stöd för förvaltningsområdet Northeim, gjort gällande att det inte uttryckligen framgår av beslutet om hänskjutande på vilket sätt svaret på den ställda frågan är nödvändigt för att avgöra det nationella målet.
- 30 EU-domstolen erinrar om att det av dess fasta praxis framgår att det, inom ramen för det samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna som införts genom artikel 267 FEUF, uteslutande ankommer på den nationella domstolen, vid vilken målet anhängiggjorts och

vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. EU-domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts avser tolkningen av unionsrätten (dom av den 24 november 2020, Openbaar Ministerie (urkundsförfalskning), C-510/19, EU:C:2020:953, punkt 25).

- 31 Av detta följer att frågor som rör unionsrätten presumeras vara relevanta. En tolkningsfråga från en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (dom av den 24 november 2020, Openbaar Ministerie (urkundsförfalskning), C-510/19, EU:C:2020:953, punkt 26).
- 32 Såsom framgår av själva ordalydelsen i artikel 267 FEUF ska det begärda förhandsavgörandet särskilt vara "nödvändigt" för att den hänskjutande domstolen ska kunna "döma i saken" i det mål som är anhängigt vid den. Förfarandet med förhandsavgörande förutsätter således bland annat att ett mål faktiskt är anhängigt vid den nationella domstolen och att den nationella domstolen inom ramen för detta mål ska meddela ett avgörande och därvid kan beakta förhandsavgörandet (dom av den 24 november 2020, Openbaar Ministerie (urkundsförfalskning), C-510/19, EU:C:2020:953, punkt 27).
- 33 I förevarande fall har en talan om skadestånd väckts vid den hänskjutande domstolen efter det att kommissionen antagit det berörda beslutet, i vilket kommissionen konstaterade att flera internationella lastbilstillverkare, däribland Daimler, deltog i en kartell avseende dels medeltunga lastbilar och tunga lastbilar, både konventionella lastbilar och tunga dragbilar, dels tidsplanen för och övervältringen av kostnaderna för införandet av de utsläppstekniker som krävs enligt Euro 3–Euro 6-normerna. Den hänskjutande domstolen har i sin begäran om förhandsavgörande angett att förvaltningsområdet Northeim, som köpt två lastbilar för insamling av hushållsavfall från Daimler, anser att dessa lastbilar ingår bland de produkter som berörs av denna kartell. Daimler har däremot vid den hänskjutande domstolen gjort gällande att nämnda lastbilar inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för det berörda beslutet, eftersom de är speciellastbilar.
- 34 Det framgår således klart av beslutet om hänskjutande att den hänskjutande domstolen vill få klarhet i räckvidden av det berörda beslutet och särskilt huruvida dessa lastbilar för insamling av hushållsavfall i förevarande fall ingår bland de produkter som berörs av den kartell som kommissionen konstaterade förelåg i detta beslut.
- 35 Under dessa omständigheter är den begärda tolkningen av nämnda besluts räckvidd nödvändig för att den hänskjutande domstolen ska kunna avgöra huruvida skadeståndstalan i förevarande fall är välgrundad eller inte.
- 36 Mot bakgrund av det ovan anförda konstaterar domstolen att begäran om förhandsavgörande kan tas upp till sakprövning.

Prövning i sak

- 37 Den hänskjutande domstolen har ställt sin tolkningsfråga för att få klarhet i huruvida beslutet i fråga ska tolkas så, att speciallastbilar, bland annat lastbilar för insamling av hushållsavfall, ingår bland de produkter som berörs av den kartell som fastställts i detta beslut.
- 38 Det ska inledningsvis påpekas att de produkter som berörs av en överträdelse av artikel 101 FEUF som fastställts i ett kommissionsbeslut bestäms utifrån de avtal och verksamheter som berörs av kartellen. Det är nämligen de som deltar i kartellen som avsiktligt koncentrerat sitt konkurrensbegränsande beteende på de produkter som berörs av kartellen.
- 39 Härav följer att det berörda beslutets artikeldel och motiveringen till detsamma i första hand ska beaktas vid bedömningen av huruvida speciallastbilar, och särskilt lastbilar för insamling av hushållsavfall, hör till de produkter som berörs av den kartell som fastställts i beslutet. Detta innebär att definitionerna av begreppen ”lastbil” och ”fordon avsett för särskilda ändamål” som återfinns i olika sekundärrättsakter, till vilka parterna i förevarande mål hänvisat, saknar relevans.
- 40 Enligt artikel 1 i det berörda beslutet avsåg kartellen i fråga dels prissättning och bruttoprishöjningar på medeltunga lastbilar och tunga lastbilar inom EES, dels tidsplanen för och övervältringen av kostnaderna för införandet av de utsläppstekniker som krävs enligt Euro 3–Euro 6-normerna.
- 41 Vad gäller de produkter som berörs av den kartell som är i fråga i det nationella målet har kommissionen, i skäl 5 i det berörda beslutet, i underavsnittet med rubriken ”Produkten”, uttryckligen preciserat de produkter som deltagarna i kartellen har träffat hemliga överenskommelser om.
- 42 Såsom framgår av första meningen i detta skäl är de produkter som berörs av överträdelsen i målet vid den nationella domstolen lastbilar som väger mellan 6 och 16 ton (medeltunga lastbilar) och lastbilar som väger mer än 16 ton (tung lastbilar), både konventionella lastbilar och tunga dragbilarlastbilar. I fotnot 5 till detta skäl uteslöt kommissionen uttryckligen endast lastbilar för militärt bruk från de berörda produkterna.
- 43 I andra meningen i samma skäl preciseras att det ärende som gett upphov till det berörda beslutet inte berör efterförsäljning, andra tjänster och garantier för lastbilar, försäljning av begagnade lastbilar eller andra varor eller tjänster.
- 44 Eftersom åtskillnaden mellan olika kategorier av lastbilar i skäl 5 i det aktuella beslutet uteslutande görs utifrån lastbilens vikt, finner domstolen, i likhet med vad generaladvokaten påpekade i punkt 74 i sitt förslag till avgörande, att det kriterium som fastställts i detta beslut för att avgöra om en lastbil omfattas av beslutet är fordonets vikt.
- 45 Av detta följer att det berörda beslutet avser försäljning av alla medeltunga och tunga lastbilar, både konventionella lastbilar och tunga dragbilar.
- 46 Beslutet innehåller inte heller någon uppgift som gör det möjligt att dra slutsatsen att speciallastbilar inte ingår bland de produkter som berörs av den överträdelse som är i fråga i det nationella målet.

- 47 Såsom framgår bland annat av skälen 46, 48 och 56 i det berörda beslutet, vilka ingår i underavsnittet med rubriken "Överträdelsens art och omfattning", avsåg den överträdelse som är i fråga i det nationella målet all specialutrustning och alla grundmodeller samt alla fabriksmonterade tillval som erbjöds av de olika tillverkare som hade deltagit i kartellen.
- 48 Det framgår särskilt av skäl 46 i detta beslut att kommissionen fastställde att de berörda företagen utbytte bruttoprislistor och elektroniska konfiguratorer för lastbilar vilka innehöll alla tänkbara modeller och alternativ, vilket underlättade beräkningarna av bruttopriserna för alla lastbilskonfigurationer. Enligt skäl 28 i nämnda beslut omfattade dessa prislistor priserna på alla modeller av medeltunga och tunga lastbilar och alla fabriksmonterade tillval (för specialutrustning) som de olika tillverkarna erbjöd.
- 49 Det framgår vidare av skäl 48 i det aktuella beslutet att de elektroniska konfiguratorer som utbyttes mellan de berörda företagen gjorde det möjligt att avgöra vilka alternativ som var förenliga med vilka lastbilar och vilka alternativ som kunde ingå i standardutrustning eller tillvalsutrustning.
- 50 Slutligen framgår det av skäl 56 i detta beslut att den information som utbyttes mellan de berörda företagen omfattade information om framtida höjningar av bruttopriserna antingen på lastbilar av basmodell eller på lastbilar och tillgängliga konfigurationstillval.
- 51 Under dessa omständigheter ska speciallastbilar, inklusive lastbilar för insamling av hushållsavfall, anses utgöra en av de produkter som berörs av den överträdelse som konstaterats i det berörda beslutet.
- 52 Denna bedömning påverkas inte av de argument som bland annat Daimler, Traton SE och Iveco Magirus har framfört, enligt vilka begäran om upplysningar som tillställts bolagen inom ramen för förlikningsförfarandet med nödvändighet är relevanta för att fastställa huruvida speciallastbilarna ingick bland de produkter som berördes av den kartell som är i fråga i det nationella målet. I den ovan i punkt 19 nämnda begäran om upplysningar av den 30 juni 2015, vilken syftade till att erhålla upplysningar om den omsättning som de berörda företagen haft för de produkter som har ett direkt eller indirekt samband med den konstaterade överträdelsen i syfte att fastställa bötesbeloppet, angav kommissionen tydligt att speciallastbilar såsom lastbilar för militärt bruk och brandfordon inte omfattades av begreppet "lastbilar" med avseende på vilka upplysningar om omsättningen skulle lämnas. Det skulle i detta sammanhang vara motsägelsefullt att inte beakta omsättningen för försäljningen av speciallastbilar vid beräkningen av böterna, samtidigt som dessa lastbilar inkluderas i begreppet "lastbilar" i den mening som avses i skäl 5 i det berörda beslutet.
- 53 Det ska i detta hänseende för det första påpekas att kommissionen, såsom framgår av punkt 2 i det meddelande från kommissionen som nämns i punkt 12 ovan, visserligen kan belöna de berörda företagens samarbete inom ramen för ett förlikningsförfarande, men att den inte förhandlar vare sig om huruvida det föreligger en överträdelse av unionens konkurrensregler eller om vilken påföljd som ska åläggas. Den omständigheten att det berörda beslutet antogs inom ramen för ett sådant förfarande påverkar följaktligen inte fastställandet av det konkurrensbegränsande beteendets omfattning.
- 54 För det andra framgår det av artikel 18.1 i förordning nr 1/2003 att kommissionen, för att fullgöra de uppgifter som den tilldelas genom denna förordning, genom en enkel begäran eller genom beslut får begära alla nödvändiga upplysningar från företag och företagssammanslutningar.

- 55 Det framgår av rättspraxis att en begäran om upplysningar utgör en undersökningsåtgärd som enbart har till syfte att ge kommissionen möjlighet att inhämta upplysningar och handlingar som är nödvändiga för att undersöka riktigheten och räckvidden av en viss faktisk och rättslig situation (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 mars 2016, HeidelbergCement/kommissionen, C-247/14 P, EU:C:2016:149, punkt 37).
- 56 Såsom generaladvokaten påpekade i punkt 83 i sitt förslag till avgörande är syftet med en sådan begäran om upplysningar inte att definiera eller precisera vilka produkter som avses med det konkurrensbegränsande beteendet.
- 57 I förevarande fall framgår det av handlingarna i målet att begäran om upplysningar av den 30 juni 2015, som nämns i punkt 19 i förevarande dom, endast syftade till att erhålla upplysningar om den omsättning som de berörda företagen haft för de produkter som har ett direkt eller indirekt samband med den konstaterade överträdelsen i syfte att fastställa bötesbeloppet.
- 58 För det tredje ska det erinras om att kommissionen har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller val av metod för beräkning av böter vid överträdelse av unionens konkurrensregler. Denna metod präglas i flera avseenden av flexibilitet, vilket gör det möjligt för kommissionen att utöva sitt utrymme för skönsmässig bedömning i enlighet med artikel 23.2 och 23.3 i förordning nr 1/2003 (dom av den 3 september 2009, Papierfabrik August Koehler m.fl./kommissionen, C-322/07 P, C-327/07 P och C-338/07 P, EU:C:2009:500, punkt 112).
- 59 Även om kommissionen genom artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning, så begränsas utövandet av denna befogenhet av att det i bestämmelsen uppställts objektiva kriterier som kommissionen måste följa. Således sätts en absolut beräkningsbar övre gräns för det bötesbelopp som kan åläggas. Därmed är det högsta tillåtna bötesbelopp som kan åläggas ett givet företag möjligt att fastställa i förväg. Utövandet av detta utrymme för skönsmässig bedömning begränsas vidare av de förhållningsregler som kommissionen har åtagit sig att följa (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 juli 2013, Schindler Holding m.fl./kommissionen, C-501/11 P, EU:C:2013:522, punkt 58, samt dom av den 19 mars 2015, Dole Food och Dole Fresh Fruit Europe/kommissionen, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 146).
- 60 Det ska i detta sammanhang påpekas att det i punkt 13 i 2006 års riktlinjer föreskrivs att "[k]ommissionen fastställer grundbeloppet genom att utgå från försäljningsvärdet från de varor eller tjänster som har ett direkt eller indirekt ... samband med överträdelsen och som företaget sålt i det berörda geografiska området inom EES". I punkt 6 i riktlinjerna preciseras att "[k]ombinationen av försäljningsvärdet och varaktigheten är ett lämpligt beräkningstal för att värdera överträdelsens ekonomiska betydelse och omfattningen av varje företags delaktighet i överträdelsen".
- 61 Enligt punkt 37 i 2006 års riktlinjer får kommissionen likväl avvika från den allmänna metod som föreskrivs i dessa riktlinjer för att fastställa böter, för att ta hänsyn till omständigheterna i ett enskilt ärende eller uppnå en tillräcklig avskräckande effekt.
- 62 Såsom generaladvokaten påpekade i punkterna 94 och 95 i sitt förslag till avgörande är kommissionen, i förekommande fall, inte skyldig att beakta det högsta värdet av all försäljning som berörs av kartellen för att säkerställa att böterna är effektiva och avskräckande.

- 63 Det ska emellertid påpekas att när kommissionen beslutar att stödja sig på punkt 37 i 2006 års riktlinjer och avvika från den allmänna metod som anges i riktlinjerna, ska den iaktta sin motiveringsskyldighet enligt artikel 296 FEUF. Kommissionen får nämligen inte avvika från nämnda riktlinjer i ett enskilt fall utan att ange skäl som är förenliga med unionsrätten.
- 64 I förevarande fall framgår det av skäl 106 i det berörda beslutet att de böter som ålades hade beräknats med hänvisning till de principer som anges i 2006 års riktlinjer. Kommissionen erinrade även, i skälen 108 och 110 i detta beslut, om den regel för beräkning av relevant försäljning som anges i punkt 13 i riktlinjerna. I skäl 109 i det berörda beslutet påpekade kommissionen att det relevanta försäljningsvärdet omfattade försäljning av medeltunga lastbilar och tunga lastbilar, både konventionella lastbilar och tunga dragbilar.
- 65 Det framgår emellertid av skäl 112 i det berörda beslutet att kommissionen tillämpade punkt 37 i 2006 års riktlinjer för att på ett enhetligt sätt justera andelen av varje företags försäljningsvärde vid beräkningen av de rörliga och kompletterande bötesbeloppen. Kommissionen förklarade att den gjorde detta inom ramen för sitt utrymme för skönsmässig bedömning, bland annat av proportionalitetsskäl. Kommissionen ansåg särskilt att med hänsyn till omfattningen av de berörda företagens försäljningsvärde kunde målet att avskräcka och proportionalitetsmålet som ligger till grund för artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003 uppnås utan att de berörda företagens totala försäljning av lastbilar beaktades. Med tillämpning av punkt 37 beslutade kommissionen följaktligen att endast beakta en del av det sammanlagda försäljningsvärdet vid beräkningen av böterna.
- 66 Under dessa omständigheter, och såsom generaladvokaten påpekade i punkterna 90 och 91 i sitt förslag till avgörande, gjorde den omständigheten att speciallastbilarna inte omfattades av begreppet "lastbilar" i den ovan i punkt 19 nämnda begäran om upplysningar av den 30 juni 2015, vilken syftade till att erhålla upplysningar om den omsättning som de berörda företagen haft för de produkter som har ett direkt eller indirekt samband med den konstaterade överträdelsen, och att kommissionen, i skäl 112 i det berörda beslutet, valde att endast beakta en del av den totala omsättningen i syfte att beräkna bötesbeloppet, det inte möjligt att fastställa att speciallastbilar inte ingick bland de produkter som berördes av den kartell som är i fråga i det nationella målet.
- 67 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den ställda frågan besvaras så, att det berörda beslutet ska tolkas så, att speciallastbilar, inklusive lastbilar för insamling av hushållsavfall, ingår bland de produkter som berörs av den kartell som konstateras i detta beslut.

Rättegångskostnader

- 68 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Europeiska kommissionens beslut av den 19 juli 2016, vilket anmälts med referensnummer C(2016) 4673 final, om ett förfarande enligt artikel 101 [FEUF] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende AT.39824 – Lastbilar) ska tolkas så, att speciallastbilar, inklusive lastbilar för

insamling av hushållsavfall, ingår bland de produkter som berörs av den kartell som konstateras i detta beslut.

Underskrifter